



FM: Apstrādes rūpniecības attīstību lielā mērā nosaka ar Covid-19 saistītie ierobežojumi eksporta tirgos

Publicēts: 05.05.2020.

Šā gada martā salīdzinājumā ar 2019. gada martu ražošanas apjomi Latvijas rūpniecībā samazinājās par 3,6%, informē Centrālā statistikas pārvalde. Negatīvu attīstību nozarē noteica gan ražošanas apjomu kritums ieguves rūpniecībā, gan elektroenerģijas un gāzes apgādē, kā arī apjomu sarukums vienā no noteicošajām Latvijas tautsaimniecības nozarēm – apstrādes rūpniecībā. Arī pirmajā ceturksnī kopumā rūpniecībā tika reģistrēts kritums – par 2,3%.

Ražošanas apjomi apstrādes rūpniecībā martā gada griezumā saruka par 3,6% un, ņemot vērā, ka jau janvārī un februārī nozare uzrādījusi vāju sniegumu, pirmajā ceturksnī kopumā apstrādes rūpniecības izlaide samazinājās par 2,6%. Šāds nozares kritums 2020. gada pirmajā ceturksnī atbilst Finanšu ministrijas (FM) novērtējumam par apstrādes rūpniecības attīstību, kas tika veidots, reaģējot uz Covid-19 slimības izplatības izraisīto krīzi un tās ietekmi uz Latvijas tautsaimniecības nozarēm. Tomēr jāatzīmē, ka lielākā Covid-19 ietekme uz apstrādes rūpniecību būs jūtama turpmākajos mēnešos un spilgtāk atspoguļosies otrā ceturkšņa datos.

Kā viena no nozīmīgākajām sliktajām ziņām apstrādes rūpniecības jaunākajos datos ir metālapstrādes izlaides kritums. Gatavo metālizstrādājumu ražošanas apakšnozare, kura kopš 2018. gada nogales nepārtraukti uzrādījusi apjomu pieaugumu un nodrošinājusi būtisku devumu nozares kopējā sniegumā, martā saruka par 9,6%. Savukārt mašīnbūvē negatīva attīstība bija vērojama jau kopš pērnā gada vidus, ko šobrīd papildus iedragājuši arī Covid-19 izraisītie sarežģījumi saistībā ar problēmām komponentu piegādē, loģistikā, noieta tirgos, kā arī citi izaicinājumi. Iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošanas apjomi šā gada martā bija par 10,8% zemāki nekā pirms gada, kamēr automobiļu un piekabju ražošana samazinājās par 10,6%.

Ražošanas apjomi sarukuši arī virknē citu apstrādes rūpniecības apakšnozaru – dzērienu ražošana martā salīdzinājumā ar 2019. gada martu samazinājās par 8,2%, datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana – par 11,6%, iekārtu un ierīču remonts – par 12,1%. Savukārt straujāko izlaides kritumu uzrādīja apģērbu ražotāji – to ražošanas apjomi gada griezumā saruka par 33,2%.

Taču vēl spēcīgāku apstrādes rūpniecības kritumu novērsa ražošanas apjomu kāpums atsevišķās apakšnozarēs. Elektrisko iekārtu ražošanā martā līdzīgi kā gada pirmajos mēnešos tika reģistrēts pieaugums (+8,7% gada griezumā) un par 6,3% palielinājās nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana. Pēc izlaides krituma iepriekšējos četros mēnešos martā simbolisku pieaugumu 1,3% apmērā uzrādīja kokrūpnieki. Tomēr arī šo apakšnozaru attīstības perspektīvas aizēno ar Covid-19 saistītie ierobežojumi galvenokārt šo produktu noieta tirgos, ņemot vērā eksporta īpatsvaru šo apakšnozaru apgrozījumā. Piemēram, lielākā nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanas uzņēmuma Latvijā AS "Valmieras stikla šķiedra" pārstāvis atzīst, ka, reaģējot uz Covid-19 izplatības izraisītajām svārstībām tirgū, ir ticis pārskatīts uzņēmuma budžets, paredzot vispārēju pārdošanas samazinājumu par 20%, ievērojamāko kritumu sasniedzot maijā un jūnijā. Arī "Latvijas Finiera" vadība norāda uz darbu apjomu piespiedu samazināšanu saistībā ar Covid-19 krīzi.

Savukārt pārtikas produktu ražošana pārsvarā ir uz vietējo tirgu vērsta nozare un tās produkcija pamatā ir pirmās nepieciešamības preces, kas varētu būt iemesls nelielajam apakšnozares kāpumam šā gada martā un varētu veicināt tās pieaugumu arī turpmākajos mēnešos. Pārtikas produktu ražošanas apjomi martā bija par 1% augstāki nekā pirms gada. Turklāt situācija, ko izraisījis slimības Covid-19 izplatība, nav ietekmējusi Latvijas lielākā pārtikas ražotāja AS "Dobeles dzirnavnieks" šā gada attīstības plānus. Uzņēmums, nupat noslēdzot Baltijā lielākās bioloģisko graudu pilna cikla pirmapstrādes un pārstrādes infrastruktūras būvniecības pirmo kārtu, ir uzsācis projekta attīstības otro kārtu. Tas nozīmē, ka līdz šā gada beigām projekta īstenošanā AS "Dobeles dzirnavnieks" investēs papildu 10 miljonus eiro.

Ņemot vērā sezonai neraksturīgi siltos laika apstākļus, martā atkal samazinājās elektroenerģijas ražošana un gāzes apgāde.

Salīdzinājumā ar 2019. gada martu nozare saruka par 4,8% un pirmajā ceturksnī kopā – par 3,2%, ko gan martā, gan ceturksnī kopumā noteica elektroenerģijas ražošanas apjomu sarukums koģenerācijas stacijās, kamēr hidroelektrostaciju izlaide pārsniedza iepriekšējā gada līmeni. Papildus laikapstākļiem, arī enerģētikas nozari martā negatīvi ietekmēja Covid-19 faktors, jo ārkārtas situācijas valstī izsludināšana un daudzu uzņēmumu darbības ierobežošana vai dikstāve samazināja elektroenerģijas patēriņu.

Eiropas Komisijas apkopoto aptauju rezultāti rāda, ka aprīlī turpināja pasliktināties apstrādes rūpnieku konfidence jeb vērtējums par situāciju nozarē un tās perspektīvām. Strauju kritumu uzrādīja ražotāju vērtējums par pasūtījumu apjomiem viņu ražotajai produkcijai, jo pēdējo reizi tik zems līmenis tika reģistrēts pirms desmit gadiem. Attiecīgi arī rūpnieku vērtējums par ražošanas apjomiem turpmākajos mēnešos krasi saruka, sasniedzot 2009. gada krīzes zemos līmeņus, kā arī būtiski samazinājās apstrādes rūpniecības jaudu noslodze. Tādējādi pieauga bažas par bezdarba pieaugumu nozarē, ko apstiprina Nodarbinātības valsts aģentūras dati par situāciju darba tirgū. Šā gada marta beigās salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo periodu brīvo darbavietu skaits apstrādes rūpniecībā samazinājās par 6,3%.

Šā gada martā Eiropas Savienības kopējais ekonomikas sentimenta indekss noslidēja līdz 2009. gada finanšu krīzes zemākajam punktam. Tas ir būtisks negatīvs signāls Latvijas eksportētājiem, kas liecina par vāju ārējo ekonomisko vidi, par ārējā pieprasījuma sarukumu, nestabilitāti un uzdod daudz jautājumu par situācijas turpmāko attīstību un tās stabilizēšanos. Neapšaubāmi, šis gads Latvijas ražotājiem būs negaidītu izaicinājumu pilns.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-apstrades-rupniecibas-attistibu-liela-mera-nosaka-ar-covid-19-saistitie-ierobejojumi-eksporta-tirgos>